

ANALIZA LUNII

NR. 18 | OCTOMBRIE 2025

**CENTRUL PENTRU STUDIUL DEZVOLTĂRII
INTERNAȚIONALE ȘI MIGRAȚIEI**

CENTRE FOR THE STUDY OF INTERNATIONAL DEVELOPMENT AND MIGRATION

Alegerea editorului

Persoanele queer ca migranți politici: între nerecunoaștere și recunoaștere vulnerabilă

Alexandra-Ștefania PAVEL

Abstract

În această lucrare, voi utiliza o perspectivă intersecțională pentru a reuni două domenii de studiu relevante: studiile despre migrație și teoria queer. Intenționez să iau în considerare experiențele membrilor comunității LGBTQI+ care sunt cetățeni ai unor țări ce nu le acceptă identitățile, pentru a critica legislația internațională actuală privind azilul. Pentru a face acest lucru, voi argumenta că migrația queer ar trebui recunoscută ca fiind involuntară, datorită raționamentelor politice din spatele acesteia. După identificarea acestei probleme, voi prezenta vulnerabilitățile la care sunt expuse aceste persoane atunci când încearcă să acceseze sistemul de azil, căutând protecție internațională.

Introducere: ce și cine este un migrant

Un pas esențial pentru o înțelegere mai profundă a fenomenului migrației este analiza diferitelor tipuri de migranți. În acest sens, există numeroase categorii relevante, printre care se remarcă distincția dintre migranții voluntari și cei involuntari, o distincție care nu doar clarifică problema, ci permite și formularea unor politici publice mai adecvate. Așa cum explică Sert și Erenler (2020), migrația voluntară implică libertatea de alegere, înțeleasă ca mișcarea intenționată a unei persoane, în timp ce migrația involuntară pune accent pe factori exogeni, precum refugiații sau solicitanții de azil din motive de natură politică. Urmează să utilizez această distincție pentru a explica migrația persoanelor queer din țări neacceptante ca fiind o migrație involuntară, determinată politic, care

necesită protecție juridică specifică. Prin termenul „persoane queer”, urmând tradiția stabilită de Jagose (1996), mă refer la persoane lesbiene, gay, bisexuale, trans, queer și intersex, precum și la alte persoane care nu se conformează binarității de gen sau orientărilor sexuale tradiționale, adică la comunitatea LGBTQI+.

Din punct de vedere istoric, după cum arată Luibhéid (2008), teoria migrației a fost abordată dintr-o perspectivă heteronormativă, ce are în centrul său familiile heterosexuale și este supusă normelor de gen binare, în special în procesul de determinare a cetățeniei. Luibhéid respinge această înțelegere a migrației și demonstrează importanța îmbinării studiilor despre migrație cu teoria queer, nu doar pentru a garanta includerea migranților LGBTQI+, ci și pentru a contesta structurile de putere care permit excluderea. Având în vedere acest lucru, voi argumenta în continuare că, deși migrația queer nu este întotdeauna recunoscută ca fiind forțată, există motive întemeiate pentru a o considera astfel și pentru a critica abordările actuale ale incluziunii în sistemul de azil.

De ce ar trebui migrația queer privită ca fiind politică?

Oprimarea sistemică, eșecul statului de a oferi susținere și excludere juridică sunt factori care constituie substratul politic și forțat al migrației queer. Pe lângă lipsa protecției juridice, există cazuri în care persoanele LGBTQI+ sunt ținta unei persecuții directe conduse de stat. Puar (2007) arată că regimurile autoritare percep și tratează identitățile non-heteronormative ca deviații de la ordinea socio-politică, facilitând astfel persecuția acestor persoane. Un exemplu relevant pentru persecuția politică a persoanelor queer, conform lui Itaborahy și Zhu (2014), este legea care interzice căsătoria între persoane de același sex, adoptată în Nigeria în 2014. Aceasta nu doar că refuză recunoașterea legală a căsătoriilor sau parteneriatelor civile între persoane de același sex, dar și interzice afișarea publică a relațiilor de acest tip și

restricționează activitatea organizațiilor care susțin comunitatea LGBTQI+, vizându-i inclusiv pe activiști. Mai mult, în unele regiuni ale Nigeriei, actele homosexuale sunt pedepsite cu moartea, ceea ce oferă un temei solid pentru ca membrii comunității să caute protecție în alte state.

Așadar, persoanele queer pot fi atât subiecți ai persecuției politice, cât și victime ale inacțiunii statului, ambele situații necesitând acțiune internațională imediată. Din cauza naturii politice a migrației lor, bazată pe diferite tipuri de discriminare și opresiune, consider că migrația queer ar trebui clasificată ca involuntară.

Vulnerabilitățile asociate cu identitatea queer în procesul solicitării de azil

Atunci când analizăm refugiații LGBTQI+, trebuie să luăm în considerare modul în care aceștia sunt tratați în procesul de solicitare a azilului. Hathaway și Pobjoy (2012) arată că identitățile queer necesită o abordare mai sensibilă în contextul migrației determinate politic. Există riscul de a stabili precedente juridice periculoase care perpetuează stereotipuri și dezechilibre de putere, motiv pentru care legislația privind azilul trebuie adaptată într-un mod adecvat pentru solicitanții queer.

Definiția lui Koser (2007) a solicitantului de azil presupune o persoană care a depus cerere de protecție internațională, fie înainte de sosirea în țara de destinație, fie după. Această definiție, la fel ca majoritatea celor privind statutul de refugiat, se bazează pe Convenția de la Geneva din 1951 (Națiunile Unite, 1951), care definește refugiatul ca pe „o persoană care, având o teamă bine întemeiată de a fi persecutată din motive de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinie politică, se află în afara țării sale de cetățenie”. Totuși, Koser (2007) construiește o critică validă a acestei definiții, arătând că majoritatea refugiaților, în prezent, nu mai fug doar de persecuție, ci și de conflicte sau de lipsa protecției statale. Această ajustare este relevantă pentru persoanele queer, care, așa cum demonstrează Giametta (2017),

nu mai sunt întotdeauna victime ale persecuției directe a statului, dar nici nu beneficiază de protecție. În schimb, acestea suferă din cauza lipsei legislației anti-discriminare, a impunerii structurilor heteronormative și a inegalităților în drepturi față de populația cisgender și/sau heterosexuală.

Berg și Millbank (2009) au analizat modul în care deciziile de azil din țările occidentale privind persoanele queer sunt influențate de stereotipuri, deseori în detrimentul persoanei care caută protecție. Există cazuri documentate în care cererile de azil sunt respinse deoarece solicitantul nu se conformează stereotipurilor de comportament sau vestimentație, ori nu poate furniza dovezi ale identității sale queer. Astfel de practici invalidează experiențele persoanelor LGBTQI+ și complică procesul de solicitare a azilului. Prin urmare, statutul de refugiat și procesul de acordare a azilului ar trebui să țină cont de experiențele și tiparele distincte de discriminare ale persoanelor queer, pentru a oferi o protecție reală și incluzivă.

Lewis (2014) descrie situația deportării migranților queer în Marea Britanie și observă că solicitanții de azil LGBTQI+ sunt adesea obligați să-și demonstreze orientarea sexuală sau identitatea de gen, în mod contrar riscând deportarea. Această cerință sporește vulnerabilitatea comunității LGBTQI+ și întărește etichete stricte, aliniate structurii heteronormative dominante care creează presiunea de a performa o identitate „acceptabilă”. Practicile de acest tip transformă supraviețuirea într-un proces condiționat de recunoașterea statului, care pune în pericol viața persoanei, dar o pune pe aceasta, în același timp, și într-o relație de dependență față de sistemul care o oprează.

Shakhsari (2014) introduce conceptele de „queer time of death” și „cronopolitică”, arătând că refugiații queer nu urmează aceeași traiectorie liniară ca refugiații heterosexuali sau cisgender. Pentru aceștia, frontierele nu sunt doar spațiale, ci și temporale — recunoașterea statutului de refugiat este adesea amânată, iar supraviețuirea devine incertă. Această așteptare le sporește vulnerabilitățile, deoarece protecția adaptată pentru identitatea queer nu este garantată. Mai mult,

după cum arată Berg și Millbank (2009), refugiații LGBTQI+ sunt forțați să-și dovedească identitatea queer în funcție de cadre culturale și geografice fixe, ceea ce face ca sistemul de azil să fie instabil și periculos. Shakhshari (2014) descrie fenomenul „uciderea legitimă”, prin care sistemul decide cine merită să trăiască și să fie protejat, într-un mod profund inegal. Conceptul de intersecționalitate, formulat de Crenshaw (1989), explică modul în care diferitele identități afectate de opresiune, pe care o persoană le posedă, creează experiențe unice de discriminare. Pentru persoanele queer care au identități intersecționale (de exemplu, intersecții de rasă, dizabilitate, clasă), accesul la azil este, așadar și mai dificil, deoarece refugiații LGBTQI+ nu formează un grup omogen, fiind afectați de factori multipli precum cei amintiți anterior.

Concluzii

În acest eseu am identificat două elemente esențiale pentru abordarea migrației dintr-o perspectivă queer. Primul se referă la nevoia recunoașterii migrației persoanelor queer din țări neacceptante ca migrație involuntară și politică, la nivel internațional. Această concluzie este susținută de datele despre persecuția la care sunt supuse aceste persoane, precum și de lipsa protecției juridice, ambele aspecte făcându-i pe aceștia cetățeni vulnerabili. În consecință, este necesară o recunoaștere mai amplă a statutului lor de refugiați. Al doilea element se referă la problemele specifice ale procesului de solicitare a azilului, care, prin stereotipuri și practici periculoase, sporesc vulnerabilitatea persoanelor queer. Din acest motiv, consider necesară o cercetare suplimentară și adaptarea sistemului de azil, astfel încât să garanteze siguranța reală a migranților queer, iar politicile internaționale să țină cont de nevoile și contextul lor specific în care persoanele LGBTQI+ se află.

Bibliografie:

- Berg, Laurie, și Jenni Millbank. 2009. "Constructing the Personal Narratives of Lesbian, Gay and Bisexual Asylum Claimants." *Journal of Refugee Studies*. DOI: <https://doi.org/10.1093/jrs/tep010>
- Crenshaw, Kimberlé. 1989. "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics." *University of Chicago Legal Forum* 1989 (1): 139–167.
- Giametta, Calogero. 2017. *The Sexual Politics of Asylum: Sexual Orientation and Gender Identity in the UK Asylum System*. DOI: 10.4000/glad.783
- Hathaway, James C., și Jason M. Pobjoy. 2012. "Queer Cases Make Bad Law." *New York University Journal of International Law and Politics* 44 (2): 315–389.
- Itaborahy, Lucas Paoli, și Zhu Jingshu. 2014. *State-Sponsored Homophobia: A World Survey of Laws: Criminalisation, Protection and Recognition of Same-Sex Love*.
- Jagose, Annamarie. 1996. *Queer Theory: An Introduction*. New York: NYU Press.
- Koser, Khalid. 2007. *International Migration: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Lewis, Rachel. 2014. "Gay? Prove It: The Politics of Queer Anti-Deportation Activism." *Sexualities* 17 (8): 958–975. DOI: <https://doi.org/10.1177/1363460714552253>
- Luibhéid, Eithne. 2008. "Queer/Migration: An Unruly Body of Scholarship." *GLQ: A Journal of Lesbian and Gay Studies* 14 (2–3): 169–190.
- Puar, Jasbir K. 2007. *Terrorist Assemblages: Homonationalism in Queer Times*. Durham, NC: Duke University Press. DOI: <https://doi.org/10.1215/9780822390442>
- Sert, Dilek S., și Tarcan C. Erenler. 2020. "Theories of Migration: Reasons for Mobility." În *No Poverty*, 1061–1072. Cham: Springer International Publishing.
- Shaksari, Sima. 2014. "The Queer Time of Death: Temporality, Geopolitics, and Refugee Rights." *Sexualities* 17 (8): 998–1015. DOI: <https://doi.org/10.1177/1363460714552261>
- Națiunile Unite. 1951. *Convention Relating to the Status of Refugees*. Geneva: United Nations.

Pentru republicarea sau redistribuirea conținutului publicat de Centrul pentru Studiul Dezvoltării Internaționale și Migrației, vă rugăm să ne contactați la adresa de e-mail: mdim@politice.ro.

SOCIAL MEDIA

Facebook: <https://www.facebook.com/mdim.snspa>

Instagram: <https://www.instagram.com/mdim.snspa>

YouTube: https://www.youtube.com/@mdim_fsp